

III KNIHA ZLIN

Magdalena Wagnerová

KRAJINA NEDĚLNÍ

Vydání této knihy finančně podpořilo Ministerstvo kultury
České republiky.

Copyright © Magdalena Wagnerová, 2010

Cover and layout © Lucie Mrázová, 2010

ISBN 978-80-87162-74-3

Kapitola první: Tónina B dur

Seděl na zápraží a pozoroval bod, pohybující se kdesi v dálce. Jediný pohyblivý bod, který se za tu dobu, co tady vyhlížel, objevil. A pak ho napadlo, že ten pohybující se bod je stejně neurčitý jako všechno v jeho dosavadním životě. I když výraz *neurčitý* nebyl tak docela přesný, protože život, který až dosud Stefan žil, byl možná až příliš konkrétní. Přesně daný, ohraničený povinnostmi v tu či onu dobu udělat to či ono. Všichni a každý zvláště od něj očekávali, že udělá přesně to, co vzápětí udělal. Pokaždé s ním byli spokojeni a pramálo je zajímalo, nakolik je spokojen on sám se sebou. A tak bylo vlastně docela pochopitelné, že se ocitl tady, na zápraží staré chalupy po pradědovi, v nadmořské výšce jeden tisíc dvě stě metrů kdesi na česko-polském pomezí, jen se dvěma kočkami a náručí otevřenou všem, kdo teprve přijdou.

Seděl na zápraží, pozoroval ten nepatrný bod v dálce a přemítal o sobě a o důvodech, proč se ocitl právě zde. A také o tom, jestli má význam o tom vůbec přemýšlet. Nebylo cesty zpět, stejně tak jako neexistují žádná východiska anebo správná a lepší řešení. Existují jen možná řešení, ale nikoli východiska. Východisko je pokaždé

jenom další slepá ulice, která na chvíli v člověku vzbudí dojem, že přece jen někam vede.

Za hodinu se bod nepatrně přiblížil a Stefan konečně mohl s jistotou říct, že jde o člověka. O jednoho člověka. Možná ho takové zjištění zprvu zarazilo, čekal, že se objeví lidí mnohem víc. Ale pak si řekl, že asi vyslali zvěda, jakýsi předvoj, který má za úkol zjistit, zda má smysl trmácet se do téhle pustiny se všemi zavazadly, dětmi, problémy, chmurami, obavami, starostmi a nadějemi; ty váží ze všeho nejvíc, sám měl co dělat, aby svoje naděje dovlekl až sem.

Stefan byl na sebe svým způsobem pyšný. Nebylo to nic snadného, ale dokázal to. Sedí na zápraží a pozoruje člověka, který s největší pravděpodobností směřuje sem. Tím stvrdí smlouvu, kterou Stefan uzavřel sám se sebou. Ano, možná to mělo smysl. Jistěže nebude mít nikdy jistotu, nikdy nebude vědět, jestli to bylo správné řešení, ale pokud onen člověk dojde až k němu a ukáže se, že chtěl dojít až k němu, pak může Stefan alespoň na chvíli podlehnout iluzi, že jeho rozhodnutí nebylo marné.

Neznámý člověk šel pomalu, anebo spíš byl ještě příliš daleko, a tak měl Stefan čas. Spoustu času rozpomenout se, kdy tenhle nápad dostal. Bylo to dávno. Jediné, co věděl naprosto přesně, že tenkrát byla neděle. Jedna z těch zlých nedělí, o kterých kdysi tak přesvědčivě zpívala svým temně zastřeným hlasem jedna ze zpěvaček Stefanova mládí. Těžko říct, jestli to také tak cítila, ale pro tu chvíli, než píseň dozněla, byla neděle vždy velice přesvědčivě tupá a zlá se vším, co k tomu patří. I Stefanovy všední dny šly tak, jak šly, za sebou po řadě, byly šedé a zvetšelé, ale spolehlivě nejhorší byla neděle, nudná, bludná a neskonale prázdná...

Neděle, kdy Stefan vchází do parádního pokoje, aby si vypil šálek odpoledního čaje. Měšťácké manýry jeho

rodiny ho nepřestávaly znovu a znovu udivovat. Kde se tu vzal? Opustil dvě víceméně přijatelné ženy, jednoho syna a jednu dceru, aby prožil zbytek života s jinou víceméně přijatelnou ženou a jinými dětmi, dalšími dětmi, v okázale nedělním domě, kde se musel týden co týden účastnit demonstrace za jistoty dobře situované rodiny. Masivní kusy úporně leštěného nábytku na něj útočily ze všech stran, a potom ta velkolepá hra od rána do večera, stříbrné klíšťky na cukr, servis od Rosenthala, lahůdky od Paukerta, delikatesy od Lipperta, klobouky od Čekana, mosazné kliky a zvonky na služku, jež alarmují duchy, na které se však vzpomíná s úctou a vážností. Všude patrné stopy po byvším měšťanském pohodlí, postupně chátrajícím či zvolna mizejícím. Portréty dědečků a pradědečků ve vyšších státních funkcích. Ale Stefanův dědeček byl jiný. Divoký, vzpurný a prostý. Donský kozák, který jezdil na koni, vlastnil hektary půdy, pod sedlem míval uložené syrové hovězí, a nebýt bolševiků, nikdy by se své půdy nevzdal. Nebýt babičky, o kterou se zarazil na kterémsi pražském předměstí, dojel by možná až do Paříže. Utíkal před bolševiky. Francouzsky uměl alespoň částečně, česky ani slovo. Nebýt toho, že bolševik setrval u moci, jistojistě by se – jednou – vrátil domů. Nebýt naděje, že se jednou jistojistě vrátí domů, možná by si koupil alespoň dubovou skříň nebo fortelnou postel, ale naděje byla stále tady, a tak si Stefanův dědeček za celých těch pětapadesát let, co v Praze žil, ani přes úpěnlivé prosby babičky, o kterou se zarazil na pražském předměstí, když mířil od Donu do Francie, nekoupil jediný kus nábytku. Co s tím, když se tak jako tak jednou vrátí? Přece se nebude harcovat přes Černé moře s dubovou almarou nebo manželskou postelí?

Osud mu napsal jiný scénář, a tak Stefanův dědeček dožil na pražském předměstí bez jediného kousku pořádného nábytku. Něco si vypůjčil, něco přivlekla babička

bůhvíodkud. Jednoho dne k dědečkovu naprostému zděšení zemřela, a dědeček zjistil, že neví jak žít. Jak se platí činže? Jak se odečítá plyn? Jak se komunikuje se sousedy? Jak se nakupuje? Se statečností někdejšího donského kozáka a sedmi křížky na ohnutém hřbetě vyrazil do první samoobsluhy, na kterou natrefil, ale málem ho zavřeli, protože nevěděl, že se má u vchodu ozbrojit nákupním košíkem. Neozbrojen, holýma rukama nakupoval, nakupoval, neznámé potraviny strkal do tašky, do kapes, kam se dalo, a vedoucí jej plíživě pozoroval. Když chrabří dědeček dospěl až k rohlíkům, vedoucí přivolal policii.

Babička mu byla po čtyřicet let oddanou manželkou, která nejen že respektovala přání nezanášet kvartýr zbytečností, jako je fortelný nábytek, které by bránily případnému návratu do staré vlasti, ale především nezatěžovala dědečka, který se nikdy nenaučil pořádně česky, malichernostmi všedního bytí. Do smrti chránila svého vyvoleného před případnými nástrahami pražského předměstí, protože nástrahy mohly být kdekoli.

Dnes, kdy už dědeček donský kozák i babička s dobrým srdcem a údajně polskou krví dávno odpočívali v hrobě na malém předměstském hřbitově, Stefan bydlel v rozlehlém domě, který byl nábytkem doslova napěchovaný, takže hrozilo nebezpečí, že jednoho dne pukne. Takové nebezpečí tu cítil sice jen Stefan, ale cítil je nepřetržitě a bylo mu z toho úzko. Starý dům jej přijal, ale jeho chladná kamenná měšťácká náruč byla den ode dne tísnivější. Stefan se nechal zaměstnat u solidní firmy, začal vydělávat, počal a pomohl porodit další dvě děti, které jeho předchozí rodiny vůbec neznaly. A začal si pomalu zvykat, že jeho nynější manželka bude ta poslední.

Toho dne stál Stefan uprostřed parádního pokoje, udiveně se rozhlížel okolo sebe a přemýšlel, jestli by donský

dědeček chtěl v takovém prostředí vůbec žít. Vtom vešla jeho Žena. Už patnáct let úporně hrál roli jejího manžela. Do třetice všeho dobrého. Stačil však jediný pohled, aby si znovu uvědomila, jak jí tenhle člověk jde na nervy. Ovšem byla to žena, které se v mládí dostalo řádného vychování dívky z takzvané lepší rodiny, měšťanské rodiny prosté skandálů, rozvodů a nevěř. Klavír, zpěv, klasický balet, stolování, servírování, úsměv za každou cenu, pukrle, dobrý dojem za každou cenu, výuka jazyka Johanna Wolfganga Goetha, a zase zpěv, balet, pukrle, klavír a klavír. A tak respektovala skutečnost, že Stefan je otcem jejich dvou dětí. Proto se omezila na holé konstatování:

„Tváříš se, jako bys tady byl poprvé v životě.“

Stefan se rozloučil s donským kozákem i oddanou bačičkou, o kterou se donský kozák kdysi dávno zarazil na pražském předměstí a jež měla údajně polskou krev, a obrátil pozornost ke své nynější Ženě. Třetí ženě. Do třetice všeho dobrého. Za ní se blyskotal obraz v masivním zlaceném rámu, bylo to nějaké lovecké zátiší, kterému Stefan nikdy nevěnoval tolik pozornosti, aby mohl s jistotou říct, co obraz vlastně znázorňuje. Jednoho zajíce a dvoje paroží, anebo jednoho bažanta, jednoho divokého králíka a karafu s bílým vínem, anebo dva bažanty, jednu karafu s červeným vínem a jedno paroží. Anebo tak nějak.

„Co civíš?“ zeptala se Žena, která původně mířila do hudebního pokoje. Byla koncertní umělkyní, klavíristkou, měla v úmyslu cvičit. Když však spatřila svého muže, udiveně se rozhlížejícího kolem sebe, rozhlížejícího se po jejím domě, důvěrně známém domově, na chvíli zapomněla na stupnice v tónině B dur a neodpustila si:

„Slyšíš mě vůbec?“

Slova prořala jeho vzpomínky a Stefan zahlédl už pouze mizející kozácká záda, ošlehaná větry tatarských

pouští. Jeho ostře řezaný dědeček, provázený tichou od-
danou babičkou, byl náhle pryč.

„Dívám se na náš parádní nedělní pokoj,“ odušil.

„Salon,“ opravila ho Žena.

„Jak chceš,“ povzdechl Stefan. „Dívám se tedy na náš
parádní nedělní salon.“

„Salon je sám o sobě parádní, od toho je to salon, tak-
že není třeba tuto skutečnost zdůrazňovat,“ odsekla Žena
a opět si připomněla, že muž, který nějakým nedopatře-
ním stojí uprostřed jejího salonu, je otec jejích dvou dětí.

„Dobrá,“ přikývl Stefan, „dívám se tedy na náš nedělní
salon.“

„Tos ještě nikdy nedělal,“ konstatovala Žena. Těžko
říct, jestli v její odpovědi zazněla ironie, anebo byla ta slo-
va myšlena naprosto vážně.

Stefan se tedy zadíval na Ženu, na svoji třetí ženu, kte-
rá stála na opačném konci salonu či parádního pokoje či
nedělního salonu či parádního nedělního salonu. Musel
uznat, že se během těch dlouhých společných let vycvi-
čila. Když se seznámili, byla pro ni ironie něco tak vzdá-
leného jako praktické důsledky vojenského převratu v ně-
kterém z jihoamerických států. Dnes by se mohla přihlásit
do soutěže *Kolik tváří má ironie*. Pokud by taková soutěž
existovala, ona by bezkonkurenčně zvítězila.

I když v tuto chvíli Stefan netoužil po ničem víc, než aby
Žena odešla, a tím ukončila tu mírně nenávistnou a zcela
zbytečnou debatu. Jenže opak byl pravdou: Žena si zača-
la v mírné nenávisti libovat.

„Byl bys tak laskav a mohl mi říct, jestli jsi něco mimo-
řádného vyznamenal, když tady tak zaujatě civíš na náš
salon, který je stejný už minimálně jedno století?“ zaútočila.
Nejradši by ho srazila na kolena. I přesto, že před ní stál
člověk, se kterým byla vdaná řadu let a měla s ním dvě
děti, začínala v jeho hloupé přítomnosti ztrácet trpělivost.

„Ano,“ odušil po krátkém zaváhání Stefan.

„Ano – jako že jsi obecně tak laskav? Nebo snad ano, jako že bys mi laskavě mohl odpovědět? Anebo nedej bože ano, jako že jsi něco mimořádného vyzpozoroval?“ pokusila se Žena o rádobyhravý tón.

„V neděli je náš parádní pokoj –“ zkusil opatrně našlápnout Stefan, ale byl nemilosrdně přerušen.

„Salon,“ pohotově ho opravila Žena.

Proč salon, nechápal Stefan, proč pořád salon? A tak mu Žena vysvětlila, že tomuhle pokoji se říkalo salon, ještě když jeho kozácký dědeček cválal na koni někde mezi Moldávií a Rumunskem. Žena snášela přítomnost atamana v příbuzenstvu jen s velkým sebezapřením. Syrové hovězí pod sedlem ji nechávalo chladnou. Ona upřednostňovala svíčkovou Stroganoff.

A pak se rozhodla, že protentokrát na chvíli zapomen, s kým má své dvě děti, a pustila se do Stefana hlava nehlava. Výčet všech Stefanových neřestí, jakož i provinění jeho širého příbuzenstva zakončila výčitkou s vykřičníkem. Její děti si k jedné odnoži rodokmenu mohou připsat pouze „zastřelen“. Dál ani krok. Co když budou chtít zjistit, kam vedou jejich kořeny?

Co se její rodiny týče, Žena se dopracovala s pomocí matrik a zápisů v nejrůznějších kronikách až k patnáctému století – ale Stefan? Jeho větev po matčině linii končí velice záhy kdesi na Donu holým konstatováním: *zastřelen*. Velice ubohé.

A tak ji Stefan musel požádat, jako už pokolikáté, aby nechala jeho dědečka na pokoji. Jako by nebylo dost na tom, že jeho tělo spočívá v zemi, kde nemá vůbec co pohledávat...

„Jeho věc!“ odsekla Žena, ale protože otázka rodokmenu nebyla pro tuto chvíli podstatná, raději pokračovala ve zdejších vodách. A tak se Stefan dozvěděl, jako kdyby to

nevěděl, že její babička tomuhle pokoji říká salon, její prababička tomuhle pokoji říká salon, i její matka mu říká salon, tak proč by tomuhle pokoji nemohla říkat salon ona? Proč by tomuhle pokoji nemohl říkat salon on? Protože jeho rodokmen končí někde u Donu? Protože za patnáct let společného života navštívil pouze tři její koncerty? Protože chodí po domě ve vytahaném froté županu, a demonstruje tak svůj odtazitý postoj k její rodině? Protože mezitím uplynulo minimálně jedno století – a tady jako kdyby se zastavil čas.

Stefan se zamyslel. Bože, jak tady se zastavil čas...

Žena si znovu vzpomněla, že s tímhle mužem má dvě děti, což ji poslední dobou dohánělo k zuřivosti, a násilím se přinutila ke klidu.

„Takže kde jsme to přestali?“ pokusila se o smírný tón.

Stefan navázal.

„Říkal jsem, že náš – salon – je velice nudný. Už před časem jsem si všiml, že náš – salon – je, abych tak řekl, mrtvý. Byl jsem zvědavý, jestli se postupem času něco změní, a dával jsem dobrý pozor. Dnes můžu s jistotou říct, že v neděli je náš salon obzvlášť nudný. V neděli je totiž mnohem nudnější než ve všední den.“

Žena neodpověděla hned, jako by si musela nejprve všechno pořádně srovnat v hlavě a zvážit, jakou odpověď zvolit, aby nepřekročila hranice, jež si pro tuto debatu sama stanovila.

„Hodláš s tím něco dělat?“ řekla po chvíli.

„Ano,“ prohlásil Stefan. A tím ji překvapil. Ale překvapil především sebe. Nečekal, že se jednou odhodlá v této věci konat. Až do téhle chvíle by neřekl, že s tím bude chtít někdy něco dělat, ať už by to bylo cokoli. Ovšem co bylo podstatné, Stefan nepředpokládal, že je schopen s tím něco dělat. Jenže už ve chvíli, kdy se z jeho úst dralo to osudné ano, Stefan věděl, co s tím chce dělat.

„S nedělemi jednou provždy skoncuji.“

Žena se zamračila.

„Jen tak – fik fik?!“

Stefan dlouho přemítal, co si počít, jestli míra té bezbřehé nudy, která neděli co neděli panovala v salonu, nikdy neskončí. Nejprve se zaobíral myšlenkou salon zrušit. Jenže co s prázdnou místností? Místnost nezmizí, místnost se nevypaří, prázdná místnost zůstane na očích jako memento nudné minulosti. I kdyby tady někdo zřídil šantán...

„Náš salon nebýval vždycky nudný,“ podotkla Žena.

„Před sto lety?“ nadhodil Stefan.

„Tahle místnost se –“ Žena se na chvíli odmlčela, aby našla to správné slovo. A když je našla, sama se podivila, jaké že slovo našla: „– prohýbala pod bohatým společenským životem!“

Kdyby ji Stefan poslouchal, začal by se patrně smát, ale on ji neposlouchal, a tak přeslechl ekvilibristický obrat *prohýbala pod bohatým společenským životem*. Kdysi ho dokonce napadlo zkusit předstírat, že v neděli salon není. Prostě neexistuje. Ovšem něco takového bylo velice náročné, vyžadovalo to spolupráci všech obyvatel domu, a on si nikdy nemohl být tak úplně jistý, jestli by se na všechny obyvatele tohoto domu mohl beze zbytku spolehnout. A tak, logickou cestou prostého škrtní nepoužitelných možností, zůstalo jediné řešení.

Žena se zdála být zaskočena a překvapena zároveň. Stefan byl celkem vzato introvert, z kterého museli každý názor páčit, a když došlo na *mám tě rád* anebo *rád bych požádal o ruku vaší dcery*, v takových případech Stefan ztrácel řeč i na několik hodin. Předtím i potom. K *miluji tě* se spolu dosud nedopracovali a Žena už dávno pochopila, že ani nedopracují. Pokud však nepočítala jedno dávno zapomenuté opilecké poblouznění a dvě tři fráze, myšlené v opačném slova smyslu.

Žena nechápala, kde Stefan bere jistotu, že lze neděle jen tak škrtnout. I Stefan se divil, jak si může být tak jistý. Ale protože Žena byla žena, tušila. Cítila, že Stefan o svém rozhodnutí zcela výjimečně jednou nepochybuje. K tomu mu mohla leda blahopřát. S podobnou rozhodností se u něj za celých patnáct let, co byli spolu, prakticky nesetkala.

Stefan nevěděl, co k tomu dodat, a tak udělal několik odhodlaných kroků směrem k oknu, snad aby dokázal, že je schopen být nejen jistý, ale i rozhodný. V tu chvíli netušil, co všechno se toho dne ještě stane. Netušila to ani jeho Žena, ale protože byla žena, začala si nejasně uvědomovat, že se něco děje. A protože to byla zvědavá žena, řekla:

„Předpokládám, že už nepochybně víš jak na to...“

Stefan se prudce otočil a vyrazil zpět, směrem k ní.

Žena se lekla a krok couvla.

Stefan zpomalil, došel až k ní, jednou rukou ji objal kolem ramen a začal s ní rázovat napříč místností, přičemž druhou rukou šermoval, jako by rýsoval složitý graf jediného možného řešení.

„Není to až tak složité. Podívej, pokud vznikne problém, a tohle je problém, je třeba hledat příčinu. To platí obecně. Pokud nalezneme příčinu, udělali jsme první krok k odstranění problému, i toho nejzávažnějšího. A tohle je závažný problém. – Proč?“

Stefan se rozmáchl a srazil kulaté těžítko, které stálo snad odjakživa na komodě z leštěného ořechu. Těžítko se hlučně rozeběhlo po podlaze a zmizelo kdesi pod skříní.

„Protože nuda je smrtící,“ pravil významně Stefan.

Potom hluk kutálejícího se těžítka utichl.

„Nuda pustoší naše bdělé já, připravené k aktivní činnosti, a sráží je na kolena,“ dodal Stefan a uvolnil sevržení.

Žena se vrhla na zem, pod skříň, za těžítkem. Vystavila světu na odiv olbřímí zadnici, která už dávno potřebovala větší sedací plochu u klavíru než jen otočné kulaté sedátko, jež je možné otáčivým pohybem buďto vysouvat nahoru, anebo naopak posunovat dolů. Stefan se posadil do křesla, přehodil nohu přes nohu a pustil se ze široka do dalšího výkladu:

„Náš parádní pokoj je nudný.“

„Salon!“ ozvalo se odkudsi zdola.

„Ať žije devatenácté století!“

„Co máš proti devatenáctému století?“ dolehlo z hlubin.

„Jen tolik, že je dávno pryč.“

„A to je na něm právě to krásné...“ pravily hlubiny.

„V pondělí, v úterý, ve středu, ve čtvrtek, v pátek a v sobotu je tenhle pokoj nudný,“ pokračoval Stefan, aby neztratil souvislost. „Jenže pak přijde neděle. S naším – salonem – se v noci ze soboty na neděli vůbec nic nestane, nikdo nic nezmění, nic tady neubude, nic nepřibude, jako už ostatně tolik století, ale náš salon je najednou nejenom nudný, on je najednou třeskutě nudný. A tak je třeba položit si otázku: Proč?“

Žena vítězoslavně vylovila zpod skříně těžítko. Zadnice zaplaťpámbů zmizela. Zřejmě tam dole, v hlubinách salonní minulosti, Žena pochopila, že téma hovoru se bude pohybovat v prostoru, který ji ani v nejmenším nezajímá. A tak se napřímila a raději přešla k baru, nalila si sklenku likéru a usrkla.

„Odpověď je velice jednoduchá,“ pokračoval Stefan. „Náš parádní pokoj – salon – je třeskutě nudný, protože nastala neděle.“

„Kdo by to byl řekl?!“ vydechla Žena a znovu usrkla likéru. Polovina skleničky byla pryč.

„Náš parádní pokoj je v neděli nudnější, protože i neděle je nudnější – nikdy sis toho nevšimla?“ prohlásil

Stefan a vzhlédl ke své Ženě. Ta rozhodila bezmocně paže – Co na takovou otázku odpovědět? – a dosrkla zbytek likéru, aby si mohla vzápětí nalít další.

Stefan trpělivě vyčkával, jako by čekal odpověď. Žena však mlčela, nanejvýš upřela zamyšlený pohled kamsi ke dvěma bažantům a jedné karafě s červeným vínem, a tak Stefanovi nezbylo než pokračovat bez její pomoci, nebo snad dokonce účasti:

„Stačí vyjít na ulici a rozhlédnout se kolem sebe. Ráno je prázdné, tuhé, jako po smrti, poledne naprosto vylidněné, odpoledne beznadějně a večer tísnivý. A co teprve lidé? Ráno si přispí, aby si mohli lépe uvědomit, že takhle nelze lenořit celý týden. V poledne většina národa zasedne ke stolu a holduje nesmyslnému obžerství, vepřovými hody počínaje a cukrovým deliriem konče. Odpoledne sehraje pokrytectví vítěznou bitvu a rodina vyrazí kupříkladu na výstavu, o které se hodně mluví. I když nikdo z nich o výtvarné umění dosud neprojevil hlubší zájem. A večer? Večer je ze všeho nejhorší. Na člověka, který byl ráno prakticky mrtvý a v poledne se o něj pokusil záchvat diabetu anebo žlučnicková kolika, padne večer tíseň celého týdne, který pomalu mizí v nenávratnu, aniž by do jeho života přinesl něco nového nebo podstatného. vzdaluje se jako přítel, který o nás ztrácí zájem, a my nemůžeme pro záchranu tohoto přátelství udělat vůbec nic. Vidina dalšího pracovního dne po prolonošené neděli plné nudy naplní člověka bezvýchodnou, skličující, hlubokou beznadějí. V neděli jako by skutečný život skončil a na jeho místo se vloudí jeho nepovedený nevlastní bratr. Levoboček. Panchart. Neděle je nevlastní sourozenec všedního dne, nechtěný a na obtíž. Takže co s ním uděláme? Dáme ho pryč.“

A Žena pohotově:

„Fik fik?!“

Stefan přikývl.

„Přišel jsem na to, že neděle odjakživa nenávidím.“

Žena usrkla a několikrát zamžikala. Tohle dělala po každé, když ucítila, že alkohol konečně začíná působit.

„Nenávidíš... Jen tak, mýrnyks týrnyks je nenávidíš?“

„Pamatuj, že radikální řez je možná bolestnější, ale rozhodně čistší a ve svém důsledku účinnější.“

„A kudy jej hodláš vést? – Srk.“

„Případná otázka.“

„Děkuji za uznání. – Srk, srk.“

„Rozhodl jsem se – alespoň v případě své vlastní osoby –, že neděle zkrátka zruším,“ řekl Stefan a vítězoslavně se na svoji myšlenku zadíval. Byla ještě mladá a ne zcela opotřebovaná, a tím pádem přitažlivá.

„To už jsi říkal,“ dodala Žena a začala zkoumat vybroušený motiv na uzávěru karafy s likérem.

Nebylo co dodat. Stefan krátce zauvažoval, jestli se tato jeho Žena stala alkoholičkou, protože žije po Stefanově boku, anebo z nudy měšťáckého života, ke kterému ji předurčil její původ, anebo jenom z toho prostého důvodu, že jí alkohol chutná a ona je natolik zdravá a bohatá, že si to může dovolit.

„Ach...“ vzdychla a znovu si dolila. Alespoň pro dnešní den chystaný koncert v B dur pozvolna mizel v nenávratnu.

„Neděle zkrátka nebude,“ dodal Stefan pro upřesnění.

„Samozřejmě. Dnešní den prostě nebude. Že mě to hned nenapadlo!“ zasmála se Žena. „A příští neděle taky nebude, přespříští taky ne, nikdy už žádná neděle nebude. To bude, panečku, legrace. Ráno vstaneš za kurpění, vyrazíš na ulici a začneš nahánět lidi do práce. Možná by stačilo, kdyby jen předstírali, že jdou do práce. V poledne osobně dohlédneš, aby se neshromažďovali u oběda, nedej bože, aby měli vepřové anebo nějaký ten

kousek z cukrárny. Všem zájemcům o návštěvu výstavy zamezíš v přístupu do galerie. Než oběhneš všechny podezřelé ve městě, bude tu večer a můžeš začít znovu, abys je přesvědčil, že týden ještě zdaleka nekončí a následujícího dne nezačíná nový týden. – Asi tak nějak?“

Pohledy muže a Ženy se nestřetly, protože každý zamířil jinam. Stefan by v takovou chvíli čekal od své Ženy všechno, jen ne humor. Žena pohlédla ke komodě z leštěného ořechu, kde odnepaměti stálo těžítko. Jenže nestálo. A tak začala pátrat pohledem, kde je zanechala. A přitom zvesela pokračovala:

„Možná sepletu a podcenila jsem tvoje schopnosti. Ty se přece nezaměříš jenom na náš dům, naši ulici nebo naše město, ty přesvědčíš celý kraj – co kraj, celou zemi!“ Náhle objevila těžítko na kraji stolu a vrhla se k němu. Rychle, aby náhodou nespadlo; teď už by bylo daleko obtížnější hledat je pod komodou, příborníkem, stolem, parapetem – podruhé před mužem na kolena neklekneš! „Nebo máš v úmyslu oslovit celý svět?“ vítězoslavně zaržála a pohlédla zpět k místům, kde stávalo těžítko už takových dobrých padesát let.

Stefan přešel k baru a zasunul karafu, ze které si jeho třetí legitimní žena až dosud nalévala, do kapsy svého vytahaného froté županu, županu, který tak nenáviděla. Potom se otočil a zachytil její zmateně těkající pohled.

Ironie nebyla na místě.

„Oba dobře víme, že pokud se lidem do dnešního dne neděle venkoncem líbila, těžko je přesvědčím, aby se tohoto zvyku po zbytek života vzdali.“

Ženu napadlo, že je to další ze Stefanových pozoruhodných postřehů dnešního dne. Ach bože, proč s ním mám dvě děti, co jestli budou po něm? Ale nahlas neřekla nic. Vytrhla karafu z jeho kapsy, div ji neroztrhla, tu kapsu, kapsy nebývají na karafy, karafa byla těžší

a objemnější, než mohla kapsa unést. Žena byla rychlejší než Stefan. Stefan nestačil zareagovat, a tak o ni přišel, o karafu, ne o Ženu – o tu nepříjde nikdy, zoufalec, mají spolu přece dvě děti! O kapsu Stefan taky nepřišel, kupodivu.

Stefan věděl, že lidé odjakživa sedmý den v týdnu ctili, mají to v bibli, učily je to jejich matky, které to převzaly od svých matek, je to v nich příliš hluboko zakořeněné, než aby on, on jediný, který neděle nenávidí, s tímto předsudkem svedl vítěznou bitvu.

„Oni nechtějí, abys jim jejich neděle bral, a už vůbec nechtějí, abys jim vykládal, že je to předsudek. Předsudek, který považovali, považují a budou považovat za skutečnost. A tím je skutečností...“ pravila Žena. Z jejího hlasu začal pomalu vzlínat odér alkoholu.

„Jde jenom o předsudek.“

„Je to jejich skutečnost.“

„Zlozvyk.“

„Jak můžeš něco takového vědět?“

„Stejně tak jako vím, co je špatné a co dobré...“

„Neděle špatná – sobota dobrá. Co je to za nesmysl? Svět není černobílý.“

„Svět je až příliš černobílý.“

„Přání je otcem myšlenky, miláčku.“

„Tak se podívej okolo sebe.“

„Zbláznil ses, anebo začínáš stárnout? Chceš mi snad tvrdit, že na světě neexistuje červená, modrá nebo zelená?“

„Jde o to rozpoznat, kterou barvu přiřčenit k černé a kterou k bílé.“

Žena se mocně napila.

„Tak dobře. Pověz mi, kam patří kupříkladu... růžová? Podle tebe je to černá barva nebo bílá?“

Stefan neváhal ani minutu.

„V neděli zcela určitě černá.“

Žena si tak jistá nebyla.

„A co když zrovna bílá?“

V tu chvíli se Stefan vrhnul kupředu a vytrhl Ženě karafu z ruky. V tu chvíli stanul ve dveřích postarší muž, který byl i přes zjevně pokročilý věk ještě v plné síle, i když svým vystupováním a způsobem oblékání působil tak trochu jako z dob dávno minulých. Na první pohled šlo o zapřísáhlého staromilce, kterému činí potíže při-způsobit se rychlosti nové doby.

Stařec se zastavil a udiveně zazíral na Stefana, jak s karafou v ruce pádí protějšími dveřmi pryč z místnosti.

Žena, která ještě před chvílí měla v úmyslu pronásledovat Stefana, se zarazila. Pokusila se o úsměv. V tu chvíli měla pravděpodobně započít hra na stříbrné klíšťky, servis od Rosenthala a pečlivě vyleštěné mosazné kliky, ale nezapočala. Stefan, zdálo se, zmizel. Ovšem dřív, než Strýc stačil cokoli říct, byl zase zpět.

„Vítám tě, Strýčku,“ pravil způsobně.

„Kde je ta karafa?“ sykl Strýc. A jeho pohled říkal: Okamžitě ji vrať, kdes ji vzal!

Žena pochopila, že je otázkou vteřin, kdy Strýc zpozoruje, že ani těžítka není na svém místě, usmála se a s pocitem provinilosti vrátila těžítka tam, kde stávalo už dobrých padesát let: na komodu z leštěného ořechu. Pohledem upozornila Stefana, že by měl i on vrátit to, co odcizil, na původní místo. Stefan jen vzdychl a došel pro karafu.

„Stalo se tady snad něco, o čem bych měl vědět?“ zahřměl Strýc, odvěký odpůrce všeho ruského, pročez se před ním tajilo také to, jakého původu Stefan vlastně je. Po roce 1948 zahrnul Strýc všechno ruské do množiny příčin, které mohou za jeho pád. Ještě že nepřišel o tenhle dům! Nepřátelé se sešikovali do rojnice, která

začínala kdesi u klasiků ruské literatury a končila až u emigrantů a mučedníků v sibiřských lágrech – všechno to přece byli Rusové, tak jaképak copak.

„Víš o tom, že růžová barva, samosebou, pokud je neděle, není růžová, ale černá?“ zacvrlikala Žena a doplnila si zásoby. Srk srk srk!

„Skutečně?“ zavěťřil Strýc. „To jsem nevěděl.“

„Já taky ne.“

„Tak to jsme dva.“

„Myslím, že je nás rozhodně víc.“

„À propos, co v pondělí?“

„V pondělí?“

„V pondělí je růžová barva také černá?“

Stefan pochopil, že je čas debatu ukončit. Ujistil proto Strýce, že v pondělí nemusí být růžová barva nutně černá, protože není neděle, na což Strýc pohotově zareagoval další otázkou, jestli v pondělí může být růžová barva kupříkladu zelená? Žena opáčila, že v pondělí nemůže v žádném případě být růžová barva zelená, protože je pondělí, a tak je růžová barva růžová, to dá přece rozum, ne? Strýc zalitoval, že v pondělí nemůže být růžová barva zelená, protože on má na rozdíl od růžové barvy zelenou rád, i když se bolševik snažil, seč mohl, aby mu to zkazil, když mu prodal embéčko odpudivé hráškové zeleně, ale nepodařilo se. Strýc si auto inteligentně přestříkal a bolševik dřív, než zahltil podobnými embéčky celou zemi, sám padl, hajzl jeden! Dnes, v době stříbřitých metalíz, už není na silnicích po nějakém embéčku hráškové zeleně ani vidu, ani slechu, a tak je vlastně všechno v pořádku a Strýc může klidně spát. Žena zalitovala, že není víc možností a růžová barva může být v neděli pouze černá anebo bílá, a tak ji Strýc ujistil, že pokud její problém spočívá jenom v tomhle, pak si opravdu nemusí dělat těžkou hlavu – ona, se svými schopnostmi, figurou

a nadáním má před sebou takových možností, že nemá právo na jedinou stížnost.

„S jednou jedinou výjimkou, Strýčku, a tou je růžová barva,“ dodala odevzdaně Žena a vyjádřila politování nad tím, že proti případným metamorfózám růžové barvy jsou její schopnosti, figura a nadání zcela bezbranné.

Strýc neochotně kývl hlavou, měl svoji neteř nade vše rád, dokonce i v podnapilém provedení, a ve snaze změnit téma obrátil pozornost ke Stefanovi. Ať se Strýc snažil sebevíc, Stefan pro něj byl stále jen muž, který se do jeho domu vetřel proto, aby jeho dokonalou neteř přivedl do záhuby.

„Taková hezká neděle!“ prohlásil Strýc vychytrale.

Dokonalá neteř se neovládla a zasmála se.

Strýc se její nečekané reakce zalekl.

„Netušil jsem, že jsem tak zábavný,“ podivil se.

„Ty toho ještě netušíš, Strýčku...“ usrkla Žena/Neteř. Likéru valem ubývalo.

„Myslíš, že netuším ještě něco kromě toho, že v pondělí není růžová barva zelená?“ zapochyboval Strýc.

„Ano,“ připustila Žena/Neteř po pravdě. „Je tady ještě něco, co ti se Stefanem tajíme.“

Strýc zaváhal. Dostal strach, že půjde zase o barvy. V otázkách barevného spektra se necítil dvakrát jistý.

Žena neurčitě pokývala hlavou a usoudila, že jde spíš o tradice. Strýc vyjádřil naději, že mladí konečně přišli k rozumu a rozhodli se přehodnotit jeho žádost, aby alespoň v tomto domě opět zavládlo onikání. Jenže z pohledu Ženy nešlo o to, že by starému pánovi nechtěli vyjít vstříc. Šlo o to, že Stefan nechtěl starému pánovi vyjít vstříc. Žena by onikala horem dolem. Žena proti onikání vůbec nic neměla, ba naopak, onikání jí připomínalo minulost, kdy její rodina požívala výsad vyvolených. A ona se cítila vyvolená, stejně jako její Chlapec a Chlapeček,

její dvě úžasně děti, které by onikání brzy přivykly. Jenže tady byl on, a ten se onikání bránil, seč mohl.

Žena žalujícím prstem ukázala na Stefana.

„Já jsem to tušil, že je to on, kdo se postavil proti onikání!“ zvolal Strýc.

„On nechce onikání, on nechce neděle, on nechce nic, co dává alespoň nějaký smysl, Strýčku,“ dodala Žena/Neteř, popadla karafu a odebrala se do ticha zimní zahrady. Nedělní problematiky měla pro dnešek dost, likéru nikoli.

„Proč nechceš neděle?“ vystřelil Strýc směrem ke Stefanovi, když muži v salonu osaměli.

„Protože neděle nenávidím.“

„Co ti, proboha, udělaly?“

„Jsou nudné a zbavují člověka života.“

„Jak koho.“

„Člověka.“

„V tom případě se dobrovolně vzdávám označení člověk.“

„Strýčku, jsem si jistý, že i tobě neděle vadí, jen o tom ještě nevíš.“

Strýc se vyděsil.

„Ne, ne! V tom mám naprosto jasno. Neděle mívám velice rád, a pokud někdo vztáhne na jedinou moji neděli ruku, bude mít co do činění se mnou! Protože nejenže mám neděle velice rád, dokonce si troufám tvrdit, že je mám radši než pondělí, úterý, středu, čtvrtek a pátek. – Co jste to prováděli s tím těžátkem?“

Stefan se nenechal zmást. Stavět problematiku jednoho těžítka, které se zakutálí pod almaru, proti problematice všech nedělí, to považoval za průhledný úhybný manévr.

Strýc však připustil, že má rád také sobotu, stejně jako neděli, bude to možná fifty fifty, čímž jen potvrdil

Stefanovy obavy, že je třeba jako rušivý element vnímat celý víkend. Nato si Strýc vzpomněl, že těžítko kdysi přivezl jeho otec až z Itálie, a to z ostrova Burano, kde na vlastní oči viděl, jak je nějaký malý černooký sklář vyrobil. Jeho otec totiž bojoval v italských legiích a bolševik, místo aby mu za to poděkoval, ho ještě praštil po hlavě.

Stefana Strýcův otec legionář v danou chvíli příliš nezajímal. Tklivé líčení, jak onen chrabrý muž bojoval na Piavě, slyšel už mnohokrát. Raději se vrátil k problematice výlučnosti neděle jako sedmého dne v týdnu. Podle Stefana totiž tato záležitost již po staletí frustrovala nové a nové generace, nebyl to zanedbatelný detail, ale závažný problém celé společnosti.

„Snad nechceš změnit povolání, chlapče?“ hněvivě pravil Strýc a začal se hrozit, že se také pod jeho střechu vloudil jeden, který chce spasit svět.

V tu chvíli Stefanovi došlo, že Strýc vyslovil to, co patrně tvoří podstatu jeho dlouhodobého stavu nespokojenosti. I když se Žena vrátila a zvolala cosi ve smyslu „No to snad ne!“ a Strýc na to „Ty ses zbláznil!“ a „Začínáš stárnout!“ a „Už to mám, drahoušku, on chce být zase vědcem! Tohle je první krok! Nic si z toho nedělejte, začátky jsou těžké! Hlavně že jsi vykročil, to je důležité! Nebát se udělat první krok! Krok chlapa! Chlap má jít za svými ideály! Tvůj ideál je být vědcem, vždycky to byl tvůj ideál, tak jsi konečně vykročil k triumfálnímu návratu a já ti za to tleskám!“

Strýc vskutku začal tleskat a přitom přemýšlel, kdo mu dnes přinese z cukrárny jeden větrník a jednu rakvičku.

Stefan ho chvíli nechal, ať se raduje. Když Strýce začaly bolet dlaně, Stefan ho ujistil, že sice nechce být vědcem, toho si v životě užil do sytosti, ale v jednom má Strýc docela jistě pravdu: Otázka frustrace sedmým

dnem v týdnu pravděpodobně úzce souvisí s jeho povoláním.

„Právě jsem pochopil, že musím přestat chodit do práce,“ pravil a opustil salon.

Strýc uznale pokýval hlavou a označil toto prohlášení za odvážné rozhodnutí. V tu chvíli by se rád s někým vsadil, jak to dopadne. Vrátil se Stefan k vědecké kariéře? Nevrátil? Má mě rád? Nemá mě rád? V srdci? V hlavě? Před tebou? Za tebou? Po čem šlapeš? O čem nevíš?

Nenašel se však nikdo, kdo by byl ochotný podstoupit riziko sázky. Strýc posmutněl. V rámci domácích sázek velice rád riskoval. Nabídl Ženě, že se s ní vsadí třeba jen tak, ale Žena označila Strýce za senilního starocha a neprodleně vyrazila najít piano. A Strýc se konečně mohl oddat nerušenému klidu nedělního odpoledne.

Stefan utekl do ložnice, a ještě než usedl do houpacího křesla, jehož výplet se místy trhal, uvědomil si, že co se neděle týče, nejde jen o zmrtvělé a prázdné ulice a pravidelné deprimující obědy, ubíjející svačiny a nudné konverzace ve společnosti, kterou jsme si nevybrali, ale která nám byla určena. Nejde ani o Damoklův meč, který nad námi visí s vidinou následujícího rána. Jde o to, že v neděli člověk musí soutěžit se Strýcem, o kterém během týdne prakticky neví. V neděli musí kupovat dorty v cukrárně, dorty, které by si sám a dobrovolně jaktěživ nekoupil: Dobošův dort, Sacherův dort, dort pana Griliáše, dort prince regenta, dort mistra Jahody, báryšni Medové, slečny Citronové, pana Mandloně, madam Moka, strýce Oříška, pana Karamely, nemluvě o světoznámém dortu italského podvodníka Claudia Tiramisu. Ale dorty vzal čert, jde o to, že v neděli si člověk může přispat, takže si de facto musí přispat, protože člověk je tvor slabý a náchylný ke každé nepravosti. Jenže když si přispí, večer nemůže usnout, protože je naspaný do foroty, a tak

nemůže usnout, převaluje se a noc nestojí za nic. V tom případě nestojí za nic ani druhý den, protože je pondělí a on musí do práce, už si nemůže přispát, a tak jde do práce nevyspalý a otrávený, a podle toho potom ta práce vypadá. Jeho práce tím vlastně ztrácí smysl, a když práce ztratí smysl, ztratí smysl i život.

A tak z toho popraskaného a potřhaného houpacího křesla zase vstal, rozhodnutý ještě dnes, ve svatou neděli, vyhledat ředitele, aby celou záležitost jednou provždy vyřídil.

Nevěděl, jestli je slušné podávat výpověď v neděli po obědě, bez ohlášení a mezi dveřmi, ale kdyby následujícího dne bez vysvětlení nepřišel do práce, možná že by to bylo ještě horší. Co můžeš udělati dnes, neodkládej na zítřek, a to i za předpokladu, že ráno moudřejší večera. Nikoli v případě nedělního večera a nikoli v případě pondělního rána. Nedělní večer a pondělní ráno se běžným stereotypům poněkud vymykají. Růžová přestává být černou, ale bohužel nezačíná být zelenou, natož aby byla růžovou. Možná že bude bílá, ale to nikdo neví, protože je to růžová.

Po cestě, která prozatím vedla vždycky zpět, se Stefan alespoň zastaví v cukrárně. Strýc by chtěl jeden větrník a jednu rakvičku, ale Stefan mu přinese dva punčové řezy.